

rajo v določeni meri njen razvoj. V začetku organizacija zlorabi prizadetost zaradi meje in delovanja fašistov ter ob tem uživa določeno podoro države. Z leti narodno obrambna dejavnost stopi v ozadje, v ospredje pa napadalnost proti nasprotnikom unitaristične oblasti. V borbi za red v državi postane Orjuna glavna nosilka nereda in tudi podpora države, kot nam kaže zadnji primer, slabi.

OPOMBE

1. Niko Bartulović, *Od Revolucionarne Omladine do Orjune*, Split 1925, str. 81 (v nadaljevanju Bartulović). — 2. Statut in program organizacije jugoslovenskih nacionalista, Ljubljana 1923, str. 31. — 3. Bartulović, str. 93. — 4. Bartulović, str. 101. — 5. Bartulović, str. 101. — 6. Ivan Hribar, *Moji spomini*, II. del, Ljubljana 1984, str. 456. — 7.

Boris Wider, *Naša kronika*, Kronika 3, 1936, str. 191. — 8. Vsi uporabljeni viri so v Arhivu SR Slovenije, fond Deželnega sodišča v Ljubljani. Vr 124/22 (dalje citiram Deželno sodišče v Ljubljani). 9. Uradni naziv: Državni upravitelj veleposestva (zapuščine) Hugona Wer. Windischgraetza pri Planini in Cerknici. — 10. Isto kot pod opombo 9. — 11. Slovenec, 7. junij 1924, str. 2. — 12. Deželno sodišče v Ljubljani, Vr 1217/23. — 13. Kazenski zakon o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dne 27. maja 1852, št. 117 drž. zakonika, zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku, Ljubljana 1889, okrajšano k.z. Vse nadaljne omembe kazenskega zakona se nanašajo na ta zakon. — 14. Deželno sodišče v Ljubljani, Vr 805/23. — 15. Postopek proti S. Jeremiču se je na predlog državnega pravdnika prekinil, ker ga ni bilo mogoče izslediti. — 16. Deželno sodišče v Ljubljani, Vr 1314/23. — 17. Deželno sodišče v Ljubljani, Vr 1509/23. — 18. Deželno sodišče v Ljubljani, Vr 808/24. — 19. Deželno sodišče v Ljubljani, Vr 884/24. — 20. Pri poimenovanju kaznivih dejanj pod točkami 1—4 je upoštevana terminologija sodbe Vr 884/24 in ne kazenskega zakona.

GRADNJA KOPALIŠČA ŠPORTNEGA KLUBA ILIRIJE

BORIS ROZMAN

Številna društva kjer so se Ljubljanci ukvarjali z različnimi vrstami športa, so po prvi svetovni vojni zopet začela z delovanjem. Poleg popularnega nogometa so se tedaj začele uveljavljati tudi panoge, ki so bile prej v njegovi senci:¹ plavanje, atletika, zimski športi... Klubi,² ki so bili ustanovljeni izključno kot nogometni, so kmalu začeli spreminjati svoja imena. Postajali so športni,³ nogomet v njih pa le sekcija kluba.

PLAVANJE

Velik napredek je doživelo plavanje, ki so ga začeli gojiti v glavnem iz tekmovalnih namenov. Seveda se Ljubljanci niso zanimali samo za takšno obliko plavalne dejavnosti. Želeli so si rekreativnega plavanja, se pravi, namakanja v vodi in ležanja na soncu. Za svoje aktivnosti pa so razpolagali samo z rekami. Zlasti poleti so imeli dovolj priložnosti za kopanje in treniranje na Savi, Ljubljanici in Gradaščici.⁴ Vsak klub je imel svoje ali najete prostore ob rekah, kjer so plavalci lahko trenirali, njihovi privrženci pa so se v bližini namakali. Pozabiti ne smemo tudi na kopališča, ki so jih nekateri Ljubljanci s pridom uporabljali (pri Črnuškem mostu, Medno, Špica).⁵ Veliko manj priložnosti so imeli za rekreativno plavanje tisti, ki zaradi službe popoldne niso mogli na oddaljena kopališča ob tekoči vodi.⁶

Najpomembnejši ljubljanski klub Športni klub Ilirija (ŠK Ilirija), je imel s svojo plavalno sekcijo, ki je bila ustanovljena že pred prvo svetovno vojno, neprestane težave. Člani kluba so želeli trenirati na Ljubljanici, ki je bila zaradi počasnega toka edina primerena za treniranje. Vendar svojega prostora ob njej niso imeli. Inženir Stanko Bloudek,⁷ eden najpomembnejših mož takratne Ilirije, je neuspešno poskusil srečo pri občini in želel pridobiti za Ilirijo pravico do treniranja v sicer takrat še edinem in enostavnem bazenu na Koleziji. Tako so bili dolgo časa gostje ljubljanskega športnega kluba, ki je imel na voljo razmeroma dobre priprave za treniranje. Zaradi gradnje teniških igrišč pa jim je sodelovanje odpovedal. Klubski člani se namreč niso hoteli sprijazniti z gosti, ki so motili mir na kopališču, namenjen ekskluzivni družbi in mirnemu kopanju. Ilirija je smela za nekaj časa postaviti na kopališču skromno desko za skakanje. Na pomoč jim je priskočilo mestno kopališče na Ljubljanici, ki pa njihovim potrebam v celoti ni moglo ustreči. Zato je bilo nekaj plavalcev, zlasti skalalcev, prisiljeno vaditi na Špici.⁸ Edini Ilirijin konkurent Športni klub Primorje je imel glede prostora nekaj več sreče, ker si je ob Ljubljanici našel nekaj 10 m dolg pas brega in si tu postavil skromno kolibo za garderobo ter tako v tej panogi konkuriral Iliriji, ki je imela premoč edino v skokih.⁹

Veliko Ljubljančanov se je v prostem času namakalo na Špici (Zgodovinski arhiv Ljubljana, fototeka)

KOPALIŠČE

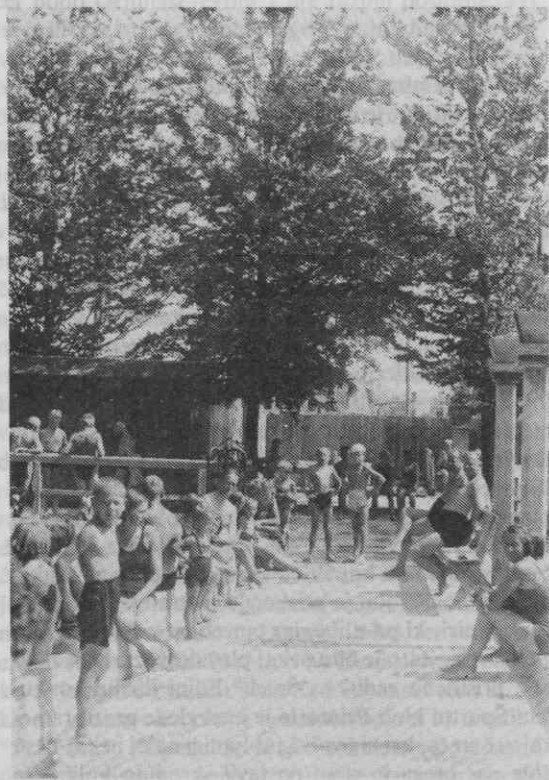
Probleme je bilo mogoče rešiti samo z gradnjo bazena. To bi bila sicer stvar oblasti, ki pa se je takim dolžnostim izogibala.¹⁰ Že leta 1925 pa je po zaslugi inženirja Stanka Bloudka prišlo med člani Ilirije do ideje o gradnji novega in modernega kopališča. Telo-

vadno društvo Sokol Ljubljana so zaprosili, »da odstopi od najemne pogodbe del dirkališča ob Gosposvetski cesti, ker nameravajo zgraditi plavalni bazen s kabinami.« Najprimernejše se jim je zdelo »dirkališče ob Gosposvetski cesti«. Prostor so želeli odkupiti od mestne občine.¹¹

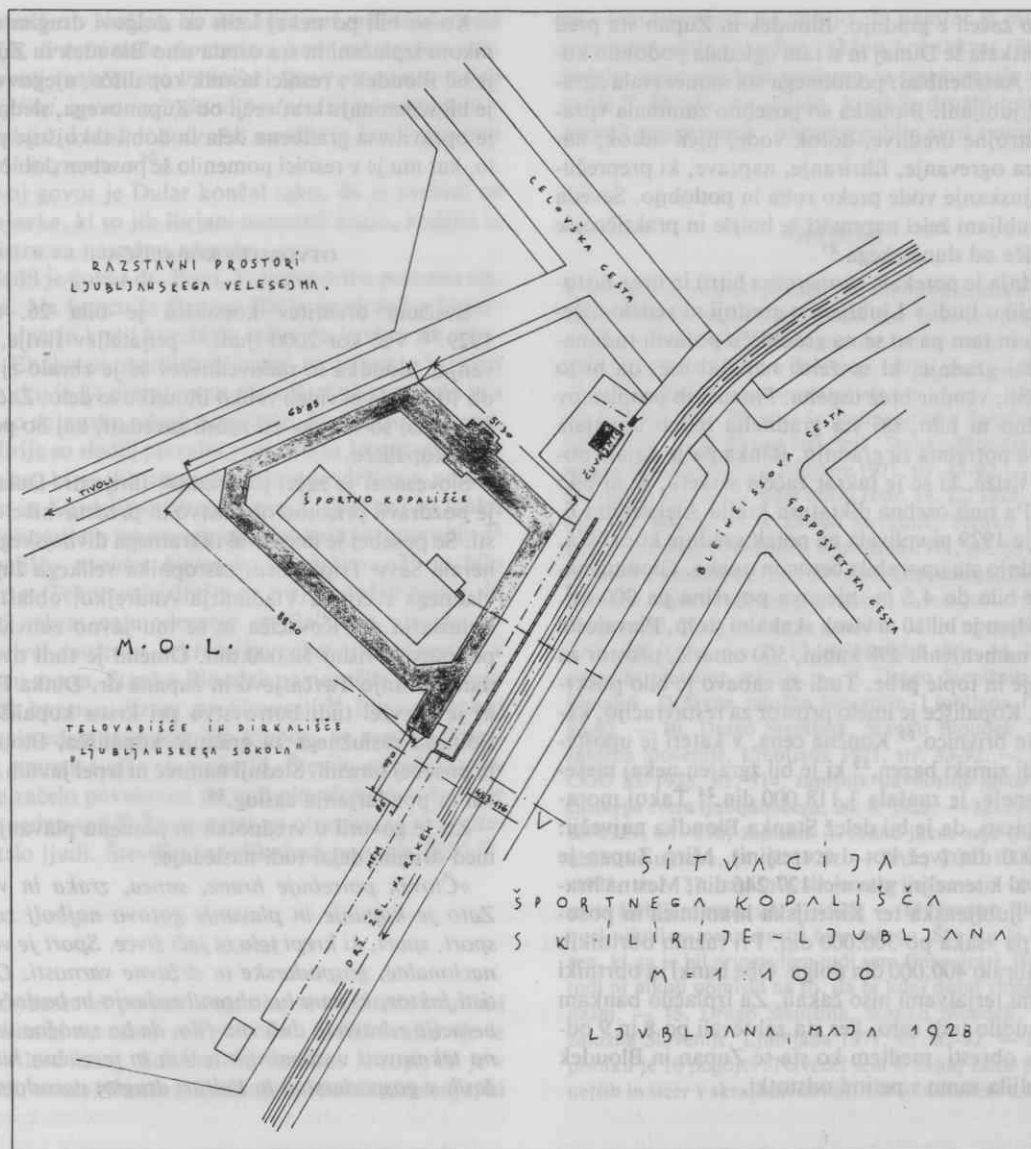
Toda za takšne stvari je bilo očitno še prekmalu. Mnogi občinski možje so bili proti gradnji. Prepričani so bili, da gradnja kopališča ne bi bila dobra naložba predvsem iz gospodarskega stališča. Po njihovem mnenju bi to zapeljalo široke plasti mestnega prebivalstva k potratnosti ali vsaj prekomernim izdatkom.¹²

Preteči je moralo še nekaj let, da so občinski možje začeli na stvar gledati malo drugače. Ilirija je leta 1928 vložila prošnjo na mestni magistrat za zgraditev kopališča na letnem sokolskem telovadišču pod Tivolijem. To je bila v tistem letu že druga prošnja. Prvo so člani Ilirije takoj umaknili. Želeli so graditi bazen na obronkih tivolskega gozda za tedanjim velesejmom. Ker pa so se v »javnosti pojavili ugovori zlasti iz univerzitetnih krogov«, so je umaknili.¹³ Glavni pobudnik projekta je bil zopet Stanko Bloudek, ki ga je gradnja bazena vse bolj navduševala. Sam jo je bil pripravljen celo financirati, saj je vedel, da v nasprotnem primeru Ilirija bazena nikoli ne bo imela. Pri tem je imel v mislih tako rekreativno kot tudi tekmovalno plavanje. Slednje ga je še bolj privlačevalo. Gradnja kopališča za širši krog ljudi, mu je bila le gospodarska osnova. Kopalci naj bi samo pomagali pri kritju stroškov za poslovanje bazena.

Zemljišče je bilo last mestne občine ljubljanske in ta ga je Iliriji nameravala prepustiti v trajno last. Ko pa se je izvedelo, da kopališča ne bo gradil klub, ampak posameznik (Bloudek), se je stvar nepričakovano zapletla. Banska uprava je imela namreč pomisleke, da bi kopališče, ki bi ga gradil zasebnik, nekoč lahko prišlo v njegovo last.¹⁴ To je bilo v nasprotju s pred-

Najstarejši bazen Kolezija v Ljubljani — odprt že leta 1878 (Zgodovinski arhiv Ljubljana, fototeka)

pisi, ki so določali, da javno premoženje ne sme priti v zasebnikove roke.¹⁵

Na koncu so se le dogovorili. Gradbeni odsek pri mestnem svetu je predlagal, da se daje ŠK Iliriji v najem za 30 let del letnega telovadišča ljubljanskega Sokola in sicer pod naslednjimi pogoji:¹⁶

- ŠK Ilirija plačuje mestni občini za uporabo zemljišča 10 din letno,
- kopališče mora biti javno in dostopno vsakomur,
- kopališče mora služiti samo v javne namene.

Znesek, ki ga je občina določila za letno najemnino, je seveda simboličen. To pa zato, ker naj bi po preteku tridesetih let kopališče prišlo v njeno last.¹⁷

Ker se je Bloudek odločil tudi, da poleg odprtega letnega bazena zgradi še manjši pokriti zimski bazen, za katerega pa na mestnem zemljišču ni bilo več prostora, je Iliriji priskočil na pomoč ljubljanski Sokol, lastnik letnega telovadišča, in ji prepustil manjši pro-

stor, zopet samo za simbolično letno najemnino. Bloudka sta v njegovih željah podpirala in mu pomagala stavbenik Miro Zupan¹⁸ in takratni častni belgijski konzul dr. Milan Dular. Še preden se je začela gradnja, so ti ustanovili nekakšen »kopališki konzorcij«¹⁹ in 1. julija 1928 podpisali pogodbo s Športnim klubom Ilirijo o gradnji športnega kopališča. Ker je imela Ilirija premalo lastnih sredstev, so naknadno sklenili, da bodo za svoj denar zgradili športno kopališče, ki bo ustrezalo vsem predpisom mednarodnega športa. S tem so prevzeli oskrbo in upravo nad kopališčem. Istočasno so določili skupne pravice in dolžnosti družabnikov in Športnega kluba Ilirija do prostora za kopališče s posebno pogodbo, sklenjeno med Ilirijo in mestnim magistratom kot zakonodajalcem.²⁰ Ker bo kopališče ustrezalo vsem tekmovalnim predpisom, so sklenili, da ga bodo opremili tudi s skakalnimi deskami in skakalnim stolpom. Tako so

končno začeli z gradnjo. Bloudek in Zupan sta pred tem obiskala še Dunaj in si tam ogledala podobno kopališče Amalienbad: podobnega sta nameravala zgraditi v Ljubljani. Bloudka so posebno zanimala vprašanja strojne ureditve, dotok vode, njen odtok, naprave za ogrevanje, filtriranje, naprave, ki preprečujejo pljuskanje vode preko roba in podobno. Seveda je v Ljubljani želel napraviti še boljše in praktičnejše kopališče od dunajskega.²¹

Gradnja je potekala razmeroma hitro in brez zastojev. Veliko ljudi v Ljubljani o gradnji ni vedelo ničesar. Tu in tam pa so se na gradbišču pojavili tudi nasprotniki gradnje, ki so želeli narediti vse, da bi jo preprečili, vendar brez uspeha. Finančnih problemov praktično ni bilo, saj sta graditelja redno dovajala sredstva potrebna za gradnjo. Banka pa je dajala posojila. Krize, ki se je takrat začela v svetu, še ni bilo čutiti. Pa tudi osebna diktatura kralja Aleksandra 6. januarja 1929 ni vplivala na potek gradnje kopališča. Za gradnjo sta uporabila beton in opeko. Globina bazena je bila do 4,5 m, njegova površina pa 900 m². Napravljen je bil 10 m visok skakalni stolp. Plavalcem je bilo namenjenih 298 kabin, 500 omaric, prostor za sončenje in tople prhe. Tudi za zabavo je bilo poskrbljeno. Kopališče je imelo prostor za restavracijo, kavarno in brivnico.²² Končna cena, v kateri je upoštevan tudi zimski bazen,²³ ki je bil zgrajen nekaj mesecev kasneje, je znašala 3,118.000 din.²⁴ Takoj moramo napisati, da je bil delež Stanka Bloudka največji: 2,205.000 din (več kot dve tretjini), Miro Zupan je prispeval k temeljni glavnici 127.246 din, Mestna hranilnica ljubljanska ter Kmetijska hranilnica in posojilnica pa vsaka po 300.000 din. Pri raznih obrtnikih se je nabralo 400.000 din dolga. Obe banki in obrtniki s svojimi terjatvami niso čakali. Za izplačilo bankam se je mudilo tudi zato, ker sta zahtevali po 8 in 9 odstotkov obresti, medtem ko sta se Zupan in Bloudek zadovoljila samo s petimi odstotki.

Ko so bili po nekaj letih vsi dolгови drugim dolžnikom izplačani in sta ostala sm Bloudek in Zupan, je bil Bloudek v resnici lastnik kopališča, njegov delež je bil sedemnajstkrat večji od Zupanovega, slednji pa je opravil vsa gradbena dela in dobil takojšnje plačilo, kar mu je v resnici pomenilo še poseben dobiček.²⁵

OTVORITEV KOPALIŠČA

Svečana otvoritev kopališča je bila 26. maja 1929.²⁶ Več kot 2000 ljudi,²⁷ prijateljev Ilirije, plavanja, Bloudka in radovednežev se je zbralo zjutraj ob 10.30, da bi videli veliko Bloudkovo delo. Začuda, šele sedaj so se prav vsi začeli zavedati, kaj bo pomenilo kopališče.

Slovesnost je začel predsednik Ilirije dr. Dular, ki je pozdravil prisotno občinstvo in predstavnike oblasti. Še posebej je imenoval takratnega divizijskega generala Savo Tripkoviča, zastopnika velikega župana vladnega svetnika Vladimirja Andrejko, oblastnega komisarja dr. Kovačiča in se mu javno zahvalil za podporo v višini 50.000 din. Omenil je tudi dvorno damo Franjo Tavčarjevo in župana dr. Dinka Puca, ki je prevzel tudi botrovstvo pri krstu kopališča.²⁸ Edinega zaslužnega za gradnjo kopališča, Bloudka, ni posebej omenil. Slednji namreč ni trpel javnih pohval in poudarjanja zaslug.²⁹

Ko je govoril o vrednotah in pomenu plavanja, je med drugim dejal tudi naslednje:

»Človek potrebuje hrane, sonca, zraka in vode. Zato je kopanje in plavanje gotovo najbolj zdravi sport, ki krepi telo in jači živce. Sport je velike nacionalne, gospodarske in državne varnosti. On je tisti faktor, ki nam bo ohranil sedanje in bodočo generacijo zdravo in duševno čilo, da bo zmožna uspešno tekmovati v današnjih težkih in mrzlično hitečih časih v gospodarstvu in kulturi drugim narodom, da

Potem ko je dr. Puc krstil kopališče, se je 24 plavalk in 24 plavalcev pognalo v vodo (Zgodovinski arhiv Ljubljana, fototeka)

bo zmožna v slučaju, da nas kliče naš mili vladar pod orožje, braniti našo domovino, nam tako sveto zemljo proti vsakemu sovražniku. Sport je prostovoljna disciplina, sport indirektno podpira in pospešuje materijelni in kulturni dobrobit naroda in krepi narodno zavest in ponos.«³⁰

Svoj govor je Dular končal tako, da je prebral tri brzojavke, ki so jih Ilirjani namenili kraju, kraljici in ministru za narodno zdravje.

Sledil je govor dr. Puca, ki je govoril o pomenu objekta. Na koncu je članom Ilirije nazdravil s kozarcem vina in krstil kopališče tako, da je vino zilil v bazen. Enako so storili tudi ostali na tribuni. V istem trenutku je 24 plavalcev in plavalk skočilo v vodo in s tem so dejansko odprli kopališče. Po dogovoru starosti Ilirije so sledili plavalni skoki s 5 in 10 metrske skakalnice, ki so jih izvajali petkratna državna prvaka Grilc in Kordelič in Pretnarjeva.³¹ Gledalci so lahko uživali tudi ob tekmovalnem plavanju in vaterpolu.³² Kopališče »velika higienska pridobitev,«³³ je bilo odprto. Tekmovalci Ilirije so z njim dobili bazen, ki je bil takrat najmodernejši na Balkanu, plavalci-rekreativci možnost rekreacije, zabave in plavanja v centru mesta, Stanko Bloudek pa naročila za gradnjo novih bazenov širom po Sloveniji.³⁴ Ilirija je takoj postala eden najmočnejših klubov, ne samo v Sloveniji, ampak tudi v Jugoslaviji. Število njenih članov se je začelo povečevati pa tudi plavalcev za zabavo je bilo vedno več.³⁵ Že prve dni po otvoritvi se je v bazenu trlo ljudi. Številka je velikokrat presegla 2000.³⁶

ZA KONEC

Šestdeset let po tem dogodku se kopališče s takimi številkami ne more več pohvaliti. Obiskovalcev je iz leta v leto manj. Eden izmed vzrokov je tudi, da je v centru mesta. Danes si ljudje želijo narave, zelenja, ki

ga v tem kopališču ne dobijo. Ja namreč (z majhnimi spremembami) še vedno takšno kot takrat, žal pa se čedalje težje najdejo sredstva za najnujnejše vzdrževanje.³⁷ Škoda, da objekt, ki ga je družbi (pomagal) zgradil posameznik, počasi zgublja svoj pomen.

OPOMBE

1. Pri tem ne smemo pozabiti na sokolska društva, ki so se ravno tako ukvarjala s telovadbo in to še veliko prej. Vedeti moramo, da so bile športne panoge kot npr. telovadba, plinningstvo in kolesarstvo v Sloveniji veliko pred nogometom. — 2. Vsa društva so se ustanavljala kot klubi. — 3. Slovenski football klub Ilirija se je preimenoval v Sportni klub že julija 1913. — 4. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 5. ZAL, ŠK Ilirija, a.e. 2, 17. redni občni zbor, 14. 12. 1928, poročilo plavalne sekcije. — 6. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 7. O Stanku Bloudku je bilo že veliko napisanega. Drago Stepišnik je napisal tudi knjigo o njem, ki sem jo v referatu tudi uporabil. Njen naslov je naveden tudi v opombi 4. — 8. ZAL, ŠK Ilirija, a.e. 2, 17. redni občni zbor, 14. 12. 1928, poročilo plavalne sekcije. — 9. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 10. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 11. ZAL COD 83/1928, str. 314, zapisnik slavnostne javne seje občinskega sveta ljubljanskega, 24. 4. 1928. — 12. ZAL, COD 84/1929, str. 576, zapisnik 4. redne javne seje ljubljanske občinske uprave, 14. 5. 1929. — ZAL, COD III/83/1927-1928, str. 137, zapisnik slavnostne javne seje občinskega sveta ljubljanskega, 24. 4. 1928. — 14. Stanko Bloudek ni imel nikoli namena storiti česa takega. Šlo mu je le za bazen, ki ga je bil pripravljen tudi sam financirati. Pri tem pa tudi ni nikoli pomislil na to, da bi kdaj dobil vloženi denar nazaj. — 15. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 16. V zapisniku je 16 pogojev. Navedel sem le nekaj zame pomembnejših in sicer v skrajšani obliki. Vsi so navedeni v zapisniku

Kopališče danes (marec 1989) pogled s hotela Lev (Zgod. arhiv Ljubljana, fototeka, foto Darinka Mladenovič)

javne seje občinskega sveta ljubljanskega, 24. 4. 1928, ZAL, COD III/83/1927-1928, str. 315-317. — 17. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 18. Stanko Bloudek je pomagal tudi pri risanju načrtov, ki jih je izdelala pisarna mestnega stavbenika Miroslava Zupana v Ljubljani. — 19. Gre za nekakšno družabništvo oziroma povezave med Bloudkom, Zupanom in Dularjem. — 20. Boris Leskovec, Marija Bergant, Alenka Hudobivnik, Stanko Bloudek — Projektant in graditelj, Prispevek k osvetlitvi lika Stanka Bloudka, kot oblikovalca telesnokulturnih centrov, objektov in naprav — iz gradiva, ki ga hrani knjižnica VŠTK (sedaj FTK) v Ljubljani, Ljubljana 1982. Del gradiva fond Športnega kluba Ilirija sedaj hrani ZAL. — 21. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 22. ZAL, ŠK Ilirija, a.e. 40, govor. dr. Milana Dularja, častnega belgijskega konzula na otvoritvi kopaljšča ŠK Ilirije, 26. 5. 1929. — 23. Zimski bazen je bil zelo majhen. Dolg je bil 14 m, širok 4 m. Ljubljanci so ga imenovali tudi »koritok«. Takšen bazen seveda ni mogel rešiti težav zimskega treninga. — 24. Kakšna je vrednost tega denarja si danes ob taki inflaciji težko predstavljamo. Mogoče bi ob tem znesku navedel vstopnino za kopanje takoj ob otvoritvi bazena. Lahko bomo vsaj primerjali. Cene so bile objavljene v Jutru, 26. 5. 1929, št. 121, str. 5. Vstopnina in slačilnica (omarica) za

mladino znaša 4, za odrasle 5 din; vstopnina in kabina pa 8 din na osebo. Vsak nadaljnji kopalec plača za isto kabino 5 din. Za člane je bil seveda popust. Vstopnina in slačilnica (omarica) za mladino je znašala 3 za odrasle 4 din. Vsako prekoračeno uro je bilo treba plačati 1 din. — 25. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 26. Drago Stepišnik v svoji knjigi (glej op. 4) navaja, da je bila otvoritev junija 1929, kar je napačno. — 27. Različne informacije, različne številke. Časopisi pišejo o 1500, očividci govorijo o 2000. — 28. Slovenski list, 27. 5. 1929, št. 23, str. 2. — 29. Drago Stepišnik, Stanko Bloudek, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1971, str. 83-92. — 30. ZAL, ŠK Ilirija, a.e. 40, govor dr. Milana Dularja, častnega belgijskega konzula na otvoritvi kopaljšča SK Ilirije, 26. 5. 1929. — 31. Imen skakalcev v vodo nisem mogel dobiti. — 32. Slovenski list, 27. 5. 1929, št. 23, str. 2. Gre v bistvu za povzetek članka, objavljenega v časopisu. — 33. ZAL, ŠK Ilirija, a.e. 15, 17. redni občni zbor, 14. 12. 1928, govor predsednika. — 34. Kot nam je znano, je Stanko Bloudek konstruiral tudi letala, smučarske skakalnice, kar je vse opisal Drago Stepišnik v že večkrat omenjeni knjigi. — 35. Po razgovoru s še živečimi člani tudi do 2100. — 36. Bazem je imel program, po katerem je delal. — 37. V marcu 1989 sem se pogovarjal z upravnikom kopaljšča, ki mi je nakazal nekaj problemov v zvezi s kopaljščem.

GRAFIČNA UPODOBITEV »ZERKVENO SHEGNANJE PER SVETIM ROKU NAD LJUBLANO«

FRANCE GOLOB

Likovna upodobitev žeganja v Dravljah,¹ ki ga je narisal Vincenc Dorfmeister in je narejen v grafični tehniki litografije, nam prikazuje tedanji način življenja in praznovanja cerkvenega praznika sv. Roka. Pred opisom te grafike bomo podali kratek zgodovinski oris o kraju samem in o vzroku za to cerkveno praznovanje.

Zgodovinski oris Dravelj in praznovanje sv. Roka

V Dravljah najdene arheološke ostaline iz obdobja Rimljanov² in Gotov³ nam izpričujejo bivanje ljudi na tedanjem ozemlju. Vas Dravlje (ali Draulach,⁴ Drawlach⁵) je bilo staro kmečko naselje s še danes delno ohranjenim najstarejšim jedrom, ki je ob današnji Draveljski cesti. Prva znana omemba kraja je iz leta 1136.⁶ Dravlje pa so bile imenovane tudi v urbarju nemškega viteškega reda iz Ljubljane.⁷ Urbanistično je bilo staro jedro Dravelj primer vrstne vasi s poljsko razdelitvijo na sklenjene proge. Vas Dravlje ni imela izrazito središčne dominante, temveč je bil njen poudarek na koncu vasi s cerkvijo sv. Roka,⁸ se-

zidano v baroku. Vzrok za postavitev cerkve v Dravljah je bil v izbruhu nalezljive bolezni (»črna kuga«).

O tej nadlogi piše Janez Vajkard Valvasor v svojem življenjskem delu »Slavi vojvodine Kranjske« med drugim naslednje: »*Ko je leta 1644 bila v tej vasi, v Dravljah, kuga in je v štirinajstih dneh nad sto ljudi padlo v grob, so se zaobljubili ljubljanski gospodje in draveljska soveska, da bodo sezidali cerkev sv. Roku. Kuga je takoj prenehala, tako da ni niti en človek več za to boleznijo umrl. Zidanje so še v tistem letu začeli.*⁹ Tu se vsako leto zberejo na dan sv. Roka¹⁰ chehi in bratovščina mesta Ljubljana. Sprevod gre od stolnice sv. Nikolaja.«¹¹ Nadalje Valvasor omenja tudi znamenito zahvalno procesijo k sv. Roku, ki je bila leta 1683.¹² O njej navaja med drugim: »*Procesija je šla od stolnice sv. Nikolaja do omenjene cerkve sv. Roka v Dravljah, pol milje nad Ljubljano. Udeležila se je vsa duhovščina, slavno deželno oblastvo, najimenitnejše plemstvo obojega spola v zelo velikem številu, deželno in drugo uradništvo, velika množica meščanov in prebivalcev ter vsi chehi s svojimi banderi; bilo jih je nekaj tisoč v veliki nenavadni pobožnosti in vsi so šli peš.*«¹³